

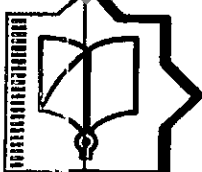
سرشناسه : قاسمی، سمانه، ۱۳۶۳ - گردآورنده
 عنوان و نام پدیدآور : پنجره‌های روشن : عملکرد صنعت برق در دفاع مقدس / گردآورندگان سمیه قاسمی ،
 سمانه قاسمی، نعیم نخعی؛ به سفارش دفتر دایره‌المعارف وزارت نیرو.
 خصائص نشر : تهران : شهید آوینی، ۱۳۹۲.
 مشخصات ظاهری : ۳۵۰ ص: مصور (رنگی)، جدول (رنگی)، نمودار (رنگی).
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۹۴۸۳-۱
 وضعیت فهرست‌نویسی : فیا
 دانش : مهندسی برق براساس مجموعه اسناد و اطلاعاتی که در آرشیو اسناد کتابخانه و ستاد جنگ وزارت
 نیرو موجود بوده گردآوری شده است.
 یادداشت : ۱. سمانه قاسمی
 عنوان دیسک : عملکرد صنعت برق در دفاع مقدس.
 موضوع : ایران - صنعت برق - امور توسعه برق
 موضوع : جنگ ایران - عراق - ۱۳۵۹-۱۳۵۹
 موضوع : برق نیرو - ایران - تاریخ
 شناسه افزوده : قاسمی، سمانه، ۱۳۵۸ - گردآورنده
 شناسه افزوده : نخعی، نعیم، ۱۳۶۳ - گردآورنده
 شناسه افزوده : ایران. وزارت نیرو. آرشیو اسناد کتابخانه و ستاد جنگ وزارت نیرو. دایره‌المعارف دفاع مقدس
 رده‌بندی کنگره : ۱۳۹۲ ق ۲ آ ۷/۰۷
 رده‌بندی دیویی : ۳۳۲/۹۱۰۰۹۵۵
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۳۶۵۷۳۱
 طراح جلد و صفحه آرا : علیرضا عبادی

جمهوری اسلامی ایران
 وزارت نیرو

وقرودانه‌المعارف دفاع مقدس
 وزارت نیرو

موسسه فرهنگی هنری شهید آوینی
 شماره ثبت ۱۹۲۰۹

انتشارات موسسه فرهنگی هنری شهید آوینی

نام کتاب: پنجره‌های روشن

گردآورنده: سمیه قاسمی / سمانه قاسمی / نعیم نخعی

ناشر: موسسه فرهنگی هنری شهید آوینی

لیتوگرافی / چاپ / صحافی: تهران - لوپ گرافیک

نوبت چاپ: اول - تیر ۱۳۹۳

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

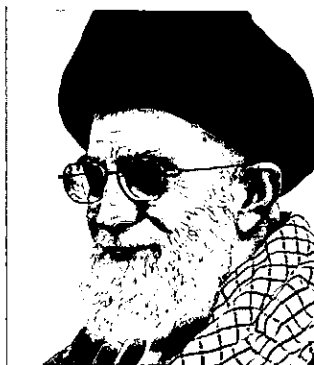
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۹۴۸۳-۱

بها: ۱۳۰۰۰۰ ریال

امام خمینی (ره):
از همه نگارندگان حوادث جنگ و همه کسانی که
توان انجام وظیفه در این مهم را دارند، درخواست
می‌کنم، از ثبت و ضبط این دوران غفلت نکنند و
این گنجینه را برای آیندگان به ودیعه بگذارند.

رهبر معظم انقلاب آیت الله خامنه‌ای:
می‌خواهم بگویم که این جنگ، یک گنج است. آیا
خواهیم توانست از این گنج استفاده کنیم؟
آن هشت سال بایستی تاریخ را تغذیه کند.

عملکرد صنعت برق در دوران دفاع مقدس

اللّٰهُ نُورُ السَّمٰوٰتِ وَ الْاَرْضِ

سوره نور آیه ۳۵

جنگ، مهیب و دهشتناک،
از مرداب قدرت طلبی انسان‌ها سر بر می‌آورد.
می‌درد، می‌سوزاند، ویران می‌کند.
هرآن‌چه با قلب و روح آدمی پیوند دارد، می‌گسلد
و در پیش چشمانش به آتش می‌کشد.
جنگ، از مرداب خویش بیرون خزید.
در این هنگام مردانی برای مبارزه پیش‌قدم شدند،
که من را در خود کشته و ترس را به فراموشی سپرده
بودند.

این کتاب، گزارش و حکایتی است از
حماسه‌هایی که اسناد به جا مانده از آن دوران،
در خود جای داده و یا این مردان
با پوشاندن نقش خویش بازگو کرده‌اند.

دفاع جاتانه هشت ساله ملت ایران، نقطه اوج آرمان های انقلاب اسلامی و سند افتخار دیگری بر تارک تاریخ شکوهمند جمهوری اسلامی ایران است. لذا حفظ و بهره برداری از این میراث گران قدر، که برای به ثمر رسیدنش خون عزیزترین فرزندان میهن ریخته شده، بر دوش هر ایرانی، خصوصاً نسلی است که آن شرایط را درک کرده است و به طور اخص بر دوش پژوهشگران همان نسل سنگینی می کند، تا شاید نسل حاضر و نسل های آینده، بتواند از دستاوردهای این میراث گران بها بهره مند شوند، و از تجربه هایش پند گیرند. تحقق این امر نیازمند رویکرد علمی به دفاع مقدس ملت ایران می باشد. زیرا رویکرد بی طرف علم، تنها بر مبنای اسناد، مدارک، شواهد و قیاس موجود به بررسی پدیده می پردازد. از سوی دیگر قالب دایره المعارف نیز، بستر مناسبی را برای تبیین علمی یک پدیده به صورت جامع، اجمالی و با پرهیز از تجزیه و تحلیل و اظهار نظر جانبدارانه و صریح درباره آن پدیده فراهم آورد. بدین ترتیب کلید و نقشه لازم را در اختیار تحقیقات آتی قرار می دهد.

کتاب حاضر حاصل تلاش علمی از دلسوزان و صاحب نظران صنعت برق کشور در دوران جنگ تحمیلی بود که با بهره گیری از اسناد و مدارک موجود و قابل دسترس و مصاحبه های انجام شده که بخشی از تاریخ شفاهی آن دوران می باشند، تألیف شده است. مصاحبه هایی که به بخشی از طرایف اقدامات مهندسی برق در جنگ پرداخت، و از زحمات و تلاش های بی وقفه ده سال دفاع مقدس در بخش برق پرده برداری کرد. این تلاش یقیناً تمامی آن چه که در این خصوص برآورده است، نیست. لذا بدین وسیله از تمامی کسانی که علاقه مند کمک به تکمیل موضوعات این کتاب شده، دعوت می نمایم، این زمینه احساس می نمایند، دعوت به عمل می آید این دفتر را یاری نمایند.

خدایند تبارک و تعالی را شاکریم که این مجموعه را به وسیله سیمین فرزند تا «دفتر دایره المعارف دفاع مقدس وزارت نیرو» گوشه ای از این اقدامات را که با اخلاص آن عزیزان انجام گرفته است، به همکاران و پژوهشگران و تمامی علاقه مندان، جهت ثبت در تاریخ دفاع مقدس تقدیم نمایم.

بر خود لازم می دانیم از همکاری کلیه دلسوزان و خدمتگزاران نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران، به ویژه وزرای محترم جناب آقای مهندس بیطرف، مهندس فتاح، مهندس ساجدی، مهندس جیت چیان که از ابتدای این تحقیق و پژوهش، راهنما و هدایت گر مان بوده اند و همچنین جناب آقایان عامل محترم شرکت های مادر تخصصی، مدیران عامل کلیه شرکت های تابعه و وابسته وزارت نیرو، مشاوران، مدیران و نمایندگان محترم وزیر در دایره المعارف دفاع مقدس وزارت نیرو آقایان سخاوت اسدی، محمد احمدی، ابراهیم راحمی که مشفقانه پیگیر و با جدیت حامی این حرکت بودند، سپاس گذاری نمایم.

همچنین از جناب آقای مهندس بهزاد و جناب آقای مهندس حائری مدیر عامل محترم و مهندس غلامی مدیر کل محترم روابط عمومی و بین الملل و مشاوران و مدیران گران و فرمانده بسیج و مدیران شرکت توانیر و تمام عزیزان صنعت برق کشور که خالصانه به تحقق این اثر کمک نموده اند، تشکر نمایم.

در پایان از پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس بنیاد حفظ و آثار ارزش های دفاع مقدس و مؤسسه شهادت ملی که مجری طرح «جمع آوری و تدوین دایره المعارف دفاع مقدس وزارت نیرو» بوده اند و همچنین گروه پژوهشی جناب آقای نعیم نخعی و همکارانشان تشکر نمایم.

دبیر دایره المعارف دفاع مقدس وزارت نیرو

محمدرضا طلایی نیک

بیست و پنج سال از پایان تجاوز و جنگ نابرابر عراق و یا به عبارت بهتر تمام قدرت‌های دنیا، علیه ایران اسلامی می‌گذرد. در تمام سال‌هایی که گذشت، اسنادی در آرشیوهای غبار گرفته و حرف‌های ارزشمندی در سینه مردان سال‌های سخت تروک ماند، که زودتر از این می‌توانست گردآوری شده، باعث مباحثات علمی و فکری می‌توانیم بگوییم کتاب حاضر و راسته است در حد توان و ظرفیت خود، فعالیت‌ها و خاورات این عزیزان را گردآوری، تدوین و ارائه نماید.

قبل از هر چه، برای کسانی که متعلق به نسل بعد از جنگ می‌باشند و در این کتب حاضر را به دست گرفته‌اند، باید به توضیحی کوتاه و کلی راجع به چگونگی شکل‌گیری قرارگاه مهندسی رزمی خاتم الانبیاء (ص)، معاونت جنگ وزارت نیرو و ادارات کل آب و برق کربلا، نجف و نوح پرداخت.

شروع جنگ و ایجاد ناامنی و گشت‌های مجبور، بسیج نیروهای مردمی و اعلام آمادگی آن‌ها برای دفاع از کشور مسئولین رده بالای کشور را بر آن داشت، تا قرارگاهی را برای بسیج و جمع بندی و اداره مسائل، امور و مشکلات ناشی از جنگ تأسیس کنند. این قرارگاه با نام خاتم الانبیاء (ص) شروع به کار کرد. از مهم‌ترین مأموریت‌های این قرارگاه، تأسیس قرارگاه مهندسی رزمی، برای اجرای طرح‌های مهندسی جنگ بر مرکز اصلی قرارگاه خاتم الانبیاء (ص) در تهران، و شعبات آن در جنوب (اهواز) و غرب کشور بود تا مسائل مربوط به جنگ را از نزدیک رصد کرده و به مدیریت آن بپردازد.

با توجه به این که شروع جنگ باعث شد بسیاری از وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و ارگان‌های کشور درگیر مسائل مربوط به جنگ شوند، بنابراین در هر یک از این نهادها، ستاد جنگ تشکیل و مسئولیت امور پشتیبانی جنگ را به عهده گرفتند. وزارت نیرو نیز از این قاعده مستثنی نبود. هم‌زمان با شروع جنگ در این وزارتخانه سمتی با عنوان «مشاور (نماینده) وزیر نیرو در امور جنگ» به وجود آمد، که به ترتیب حضور، آقایان حسن عرب‌زاده، حسن تیموری و هزار خانی تا سال ۱۳۶۵ در این

سمت به خدمت پرداختند.

در سال ۱۳۶۴ معاونت جنگ وزارت نیرو، ایجاد و طی حکمی از سوی وزیر نیرو، مرحوم مهندس حسین اسماعیل نژاد با عنوان معاونت امور جنگ این وزارتخانه تا پایان جنگ، به کار خود در این ستاد ادامه داد.

معاونت جنگ وزارت نیرو، در سال ۱۳۶۵ اداره کل آب و برق کربلا را در اهواز تشکیل می‌دهد. این اداره، بعدها شعباتی را در منطقه خلیج فارس، تحت عنوان اداره کل آب و برق نوح در استان هرمزگان (تأسیس ۱۳۶۸) و اداره کل آب و برق کربلا در اهواز و اداره کل آب و برق نجف (تأسیس ۱۳۶۵) در باختران تأسیس و راه‌اندازی نمود، که ستادهای عملیاتی وزارت نیرو، مستقر در مناطق مورد نظر بودند و برای اجرای طرح‌های مهندسی رزمی محوله به وزارت نیرو، فعالیت می‌کردند. همچنین این ادارات محلی تمرکز نیروهای متخصص اعزامی از ستاد مرکزی را نیز محسوب می‌شدند.

پروژه‌های مرتبط با جنگ، از سوی قرارگاه مهندسی رزمی خاتم الانبیاء (ص) به کمیسیون راه‌اندازی و مهندسی صنعتی جنگ وزارت دولت (وابسته به نخست‌وزیری) ارسال، توسط این کمیسیون تصویب و برای اجرا به وزارتخانه ذی‌ربط ابلاغ می‌گردید.

روش پژوهش و شیوه گردآوری اطلاعات

با توجه به ماهیت موضوع، روش تحقیق در این پژوهش، میدانی - کتابخانه‌ای است. در این روش با مطالعه منابع کتبی، اسناد و مصاحبه با افرادی که در آن دوران در سمت‌های مختلف به ایفاء نقش پرداخته‌اند، به توصیف و سپس به تحلیل حوادث می‌پردازیم.

هدف پژوهش

با توجه به این‌که نقش و اهمیت آوردهای کنونی صنعت برق کشور، مرهون زحمات و کوششانی کسانی است که در دوران جنگ، با خدمات شبانه‌روزی، در راه حفظ و حراست از صنایع کشور کوشیده و جان خود را فدای آن کرده‌اند، کتاب حاضر تلاش دارد تا فعالیت‌های این عزیزان را در استان‌های مختلف، خصوصاً مناطق مرزی که پرستش در عملیات هوایی قرار گرفته است، گردآوری و تدوین نماید. بنابراین هدف این پژوهش، نگارش عملکرد صنعت برق، در دوران جنگ و پرمخاطره جنگ تحمیلی است. دورانی که کشور را برانگیخت و تحریم همه جانبه قدرت‌های دنیا قرار داشت و صنایع مهم و حیاتی نیز، به تبع آن دچار بحران شده بود.

خلاء موجود در فضای پژوهش‌های انجام گرفته در زمینه آب و برق، و فقدان سوابق پژوهشی در این زمینه، وزارتخانه را بر آن داشت تا به گردآوری فعالیت‌های عظیم و مؤثرتری بپردازد، که نقش غیرقابل انکاری در حمایت و پشتیبانی از جنگ و رزمندگان داشته‌است. در واقع خلاء مذکور باعث اهمیت موضوع شده و نگارنده کوشیده است، تا با بهره‌گیری درست از تمامی منابع موجود و قابل دسترسی، به بررسی و جمع‌آوری فعالیت‌های وزارتخانه بپردازد.

منابع پژوهش

منابع به سه دسته تقسیم می‌شوند که عبارتند از:

۱. کتاب‌ها و نشریات

شامل حدوداً ۳۰ جلد «روزشمار جنگ ایران و عراق» تألیف مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، مرکز اسناد انقلاب اسلامی و پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس (یادداشت برداری از حوادث تأسیسات آب و برق کشور؛ سدها، نیروگاه‌ها، تصفیه خانه‌ها و پروژه‌های مهندسی آب)، آرشیو نشریات پیام نیرو (نشریه داخلی وزارت نیرو)، آرشیو روزنامه‌های اطلاعات و جمهوری اسلامی از سال ۱۳۵۷ تا سال ۱۳۶۷

۲. اسناد

اسناد شامل مصوبات کمیسیون پشتیبانی و مهندسی صنعتی جنگ هیئت دولت و مکاتبات موجود از معاونت جنگ وزارت نیرو و نیز تعدادی گزارش سرآمد و فعالیت‌های شرکت‌های آب و برق منطقه‌ای که برای معاونت جنگ ارسال شده بود.

۳. منابع شفاهی

منظور از منابع شفاهی، مصاحبه نگارنده با افرادی است که در دوران جنگ عراق علیه ایران، در نیروگاه‌ها و شرکت‌های برق منطقه‌ای سمت و مسئولیت داشته و در رابطه مستقیم با طرح‌های مهندسی رزمی اجرا شده توسط پرسنل وزارت نیرو، در پشتیبانی از جبهه‌ها فعالیت داشته‌اند.

۱۰ سخن نخست

۲۸ فصل اول

..... وضعیت صنعت برق در سال ۱۳۵۷ تا ۱۳۵۸

۵۲ فصل دوم

..... عملکرد صنعت برق در جنگ تحمیلی

۶۰ فصل سوم

..... عملکرد صنعت برق در استان خوزستان

۱۷۸ فصل چهارم

..... سایر نیروگاه ها

۲۰۲ فصل پنجم

..... عملکرد وزارت نیرو در حوزه خلیج فارس

۲۱۰

فصل ششم

عملکرد صنعت برق در استان های غربی

۲۶۰

فصل هفتم

حوادث تأسیسات برق کشور در نگاه مدیران

ضمیمه اسناد

سخن نخست

چرایی و چگونگی عبور از عراق به ایران اسلامی

که بیابان‌های وسیعی را در خود جای داده‌اند، و در کنار آن وجود اختلافات مرزی بین دو کشور از دلائل بروز خصومت به شمار می‌آیند.

اما از مهم‌ترین دلایلی که می‌توان برای تجاوز عراق به ایران ذکر کرد، وقوع انقلاب اسلامی در ایران بود که با تکیه و استعانت از مذهب تشیع به وقوع پیوست. انقلابی که امام خمینی (ره) بنیانگذار جمهوری اسلامی، بعد داشت پیام آن را در سراسر دنیا منتشر کند.

هشت روز پس از فتح شاه، یعنی در ۲۴ ژانویه ۱۹۷۹، روزنامه پراوادا نوشت: «ایران از رژیم خودکامه‌ای که شکنجه‌اش می‌داد، نجات یافت و آن‌چه در تهران روی داد، یک انقلاب رهایی بخش ملی است؛ رویدادی که همه کشورهای ترقی

اگر به سوابق اختلافات ایران و عراق نگاه می‌کنیم، می‌توانیم سر رشته‌های آن را در عراق اقلیمی و اعتقادی این دو کشور پیدا کنیم. وجود رودخانه‌های متعدد بین دو کشور که سرچشمه‌های آن اغلب در ایران هستند و از رشته کوه‌های جوان و برف‌پوش آن جاری می‌شوند، همچنین شرایط اقلیمی آن

